

VOER DE AFREKENBARE MINERALEN- BALANS WEER IN!

Protesterende boeren op de AZ bij Zaltbommel.

Carla Moonen is voorzitter van Koninklijke NLIingenieurs en lid van de Eerste Kamer voor D66. In 1992 studeerde ze aan Wageningen University af op Regionale Milieu- en inkomenseffecten van regulerende heffingen op stikstofoverschotten in de melkveehouderij.

Rudy Rabbinge is voormalig hoogleraar Productieecologie bij Wageningen University, voormalig Raadsadviseur van LNV en lid van het Adviescollege Stikstofproblematiek.

De stikstofproblematiek speelt al sinds de jaren 90, en de oplossing is nu hetzelfde als toen: laat boeren een heffing betalen wanneer hun mineralenoverschot per hectare een norm voor fosfaat en/of stikstof overschrijdt.

DOOR: **CARLA MOONEN EN RUDY RABBINGE**

In juni 2020 presenteerde de commissie Remkes haar eindadvies over de stikstofproblematiek. De regering nam in de Stikstofwet de resultaatverplichting over van 50% stikstofreductie in 2030. Maar kennisinstellingen PBL en RIVM concluderen dat de hierop gebaseerde plannen van de provincies en de maatregelen van het Rijk onvoldoende zijn om de nationale doelen voor natuur, stikstof, klimaat en water van 2030 en 2035 te halen.

Hoe zijn die doelen wel te halen? Door Remkes' aanbeveling om te werken met afrekenbare stofbalansen eveneens uit te voeren. Door stikstofuitstoot op bedrijfsniveau te belasten, krijgt iedere agrariër een financiële prikkel om de stikstofuitstoot te verlagen. Dat is van belang voor het terugdringen van de ammoniakuitstoot die voor circa 80% wordt veroorzaakt door de melkveehouderij en akkerbouw. Deze oplossing is bovendien in het verleden al uitgebreid onderzocht.

In 1992 studeerde ik (Carla Moonen) af aan Wageningen University op het effect van regulerende heffingen (belastingen) op stikstofoverschotten in de veehouderij. De karakteristieken van het stikstofprobleem waren toen hetzelfde als nu: veel individuele bedrijven die stikstof uitstoten en de ingrijpende kosten voor oplossingen zijn niet makkelijk te verhalen op overheid of consument. In die situatie vormen regulerende heffingen een doeltreffende en handhaafbare oplossing.

Stikstofproblematiek in de jaren 90

De stikstofproblematiek speelt al tientallen jaren. In het begin van de jaren negentig zorgden hoge ammoniakemissies voor te veel uitspoeling van nitraat naar het grond- en oppervlaktewater. Zelfs de kwaliteit van het drinkwater was in gevaar. Als Raadsadviseur van het ministerie van LNV en lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) leek het mij (Rudy Rabbinge) destijds verstandig de afstudeerscriptie van Carla Moonen als uitgangspunt van de oplossing te nemen. Stikstofuitstoot belasten dus.

In 1998 werd het Mineralenaangiftesysteem (MINAS) ingevoerd door toenmalig minister Van Aartsen. In dit systeem moeten de veehouderijbedrijven een mineralenboekhouding bijhouden en een heffing betalen wanneer hun mineralenoverschot per hectare een vooraf vastgestelde norm overschrijdt. Door te kijken naar de mineralenbalans van individuele bedrijven is de uitstoot van stikstof en andere mineralen vrij precies meetbaar. Door het stikstofoverschot te beprijzen wordt het voor een agrariër aantrekkelijk om op zijn of haar bedrijf de stikstofoverschotten te laten dalen en zodoende weinig heffing te betalen. Uit het advies van Remkes blijkt dat de landbouw in de periode tussen 1990 en 2005 de stikstofemissies met meer dan 60% reduceerde. Dit komt waarschijnlijk vooral door de invoering van het MINAS.

De rampzalige koerswijziging van 2006

In 2006 is het MINAS door minister Veerman afgeschaft en vervangen door een nieuw stelsel op basis van generieke gebruikersnormen. De uitstoot van mineralen werd dus niet langer op bedrijfsniveau vastgesteld en belast. De reductie van ammoniakemissie vanuit de landbouw stagneerde direct. De afschaffing bleek dus een rampzalig besluit.

Resultaat van beprijzen van stikstof

Onderzoek naar regulerende heffingen laat zien dat een relatief lage heffing op stikstofoverschotten al tot gedragsveranderingen leidt die gunstig zijn voor het milieu. Door enkele euro's heffing per kilogram stikstofoverschot daalt het stikstofoverschot al gauw met 100 kilogram per hectare. De inkomensverliezen voor ondernemers zijn beperkt, omdat zij zelf kunnen bedenken hoe zij met hun bedrijfsvoering het beste op de heffingen kunnen inspelen. Juist dit punt maakt regulerende heffingen interessant. Na mijn afstuderen in 1992 bezocht ik (Carla Moonen) melkveehouders om mijn idee van regulerende heffingen voor te leggen en te bespreken. Zij waren hier verrassend enthousiast over, omdat zij in dit voorstel zelf de regie houden over stikstofbeperkende maatregelen. Bovendien is het mogelijk om de opbrengst van de heffing terug te laten vloeien naar de sector.

De aanvankelijke bezwaren tegen het MINAS – ondernemers moesten een boekhouding

gaan bijhouden van alle aanvoer- en afvoerposten op hun bedrijf – zijn bovendien waarschijnlijk verdwenen. Agrariërs kregen door het boekhouden veel meer inzicht in hun bedrijf en in de besparingen die ze konden doorvoeren, wat de ervaringen uiteindelijk zeer positief maakte. En inmiddels hebben ze kennisgemaakt met het alternatief. De zogenaamde middelenvoorschriften, zoals die van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), die sinds 2015 als een lawine over de bedrijven zijn uitgestort, vormen een grote administratieve belasting en leveren uiteindelijk niets op. Ook LTO heeft daarom een voorkeur uitgesproken voor de herintroductie van de afrekenbare stofbalans.

Blaas regulerende heffingen op stikstof nieuw leven in!

Door regulerende heffingen in te voeren kan de overheid sturen op de stikstofuitstoot door de normen op overschotten na verloop van tijd aan te scherpen. De heffingen komen terecht bij bedrijven die boven de norm van de afrekenbare stofbalans uitkomen. Dit stimuleert bedrijven om uitstoot te beperken. Door zowel op hectare- als op bedrijfsniveau de balans bij te houden en via metingen op afstand te controleren is de handhaafbaarheid gewaarborgd.

De huidige Stikstofwet zal niet voldoende zijn om de stikstofproblematiek op te lossen. Hierdoor lopen we het risico dat het land op slot blijft. Wij hopen op een trendbreuk met dure en ondoelmatige middelenvoorschriften. Pak de trend van substantiële vermindering van stikstofoverschotten van de jaren negentig weer op, en introduceer de afrekenbare mineralenbalans!

BRON : <https://milieu.vvm.info/milieu-2024-2-wind-mee/voer-de-afrekenbare-mineralenbalans-weer-in/>

